

Dr. Selmo Cikotić, vanredni profesor, predsjednik

Dr. Izet Beridan, redovni profesor, član

Dr. Sead Turčalo, vanredni profesor, član

VIJEĆU FAKULTETA POLITIČKIH NAUKA UNIVERZITETA U SARAJEVU

Na osnovu člana 59. (tačka m) Statuta Univerziteta u Sarajevu, a u vezi sa članovima 36. i 37. Pravila studiranja za treći ciklus studija na Univerzitetu u Sarajevu, Senat je na 7. elektronskoj sjednici održanoj 25. 03. 2020. godine donio Odluku o obrazovanju Komisije za ocjenu uslova kandidata i podobnosti teme doktorske disertacije pod naslovom **SIGURNOSNE PARADIGME EVROATLANTSKE INTEGRACIJE CRNE GORE** u sastavu Dr. Selmo Cikotić, vanredni profesor, predsjednik, Dr. Izet Beridan, redovni profesor, član i Dr. Sead Turčalo, vanredni profesor, član. Nakon što je Komisija proučila dostavljenu finalnu prijavu teme doktorske disertacije, podnosimo Vijeću Fakulteta sljedeći:

IZVJEŠTAJ

1. Ocjena uslova kandidata

Krsto Perović je rođen 13. X 1971. godine u Podgorici, Crna Gora. Osnovnu školu i gimnazijsko obrazovanje je završio u Beogradu, Republika Srbija, gdje je i diplomirao na Pravnom fakultetu Univerziteta u Beogradu 1998. godine. Iste godine je završio program Diplomatske akademije Crne Gore u Kotoru. U periodu 1999. – 2000. nalazio se na magistarskim studijama na Centralno-evropskom univerzitetu (CEU) u Budimpešti, Mađarska na Pravnom odjeljenju (Smjer za uporedno ustavno i međunarodno pravo) gdje je u junu 2000. godine dobio zvanje magistra pravnih nauka. Magistarski rad je bio posvećen zaštiti i pravima svjedoka pred Međunarodnim krivičnim tribunalom za bivšu Jugoslaviju. U septembru 2000. godine na istom univerzitetu je započeo doktorske studije ali je nakon

uspješno završenog Završnog komprehensivnog ispita zbog radnog angažmana napustio program 2002. godine.

Na program doktorskih studija Fakulteta političkih nauka u Sarajevu, Bosna i Hercegovina, upisan je 2017. godine. I tokom svog radnog angažmana učestvovao je na brojnim studijskim programima, od kojih se izdvaja Senior Executive Seminar u Marshall Centru u Garmisch Partenkirchenu u Njemačkoj kao i predavanja koja je po pozivu NATO-a održao u Njemačkoj i SAD. Objavio je nekoliko stručnih tekstova.

Radni angažman je započeo u privatnom sektoru u Beogradu 1998. godine. Nakon toga je radio u Saveznom ministarstvu inostranih poslova u Beogradu (2002-2004), potom kao pravni savjetnik u Misiji OSCE-a u SR Jugoslaviji (2004-2007). Od 2007. godine radi u Ministarstvu odbrane Crne Gore, gdje je bio zamjenik a potom i načelnik Odsjeka za međunarodnu saradnju. U periodu od 2011. do 2015. godine obavljao je funkciju šefa odbrambenog dijela Misije Crne Gore pri NATO-u, Brisel, Belgija. Trenutno je savjetnik u Ministarstvu odbrane Crne Gore.

Krsto Perović se služi sa više stranih jezika, pri čemu je njihovo poznavanje na sljedećem nivou: Engleski, odlično; Ruski, odlično i Francuski, srednji nivo.

2. Ocjena podobnosti teme doktorske disertacije

Predmet istraživanja ovog rada je sigurnost države, uključujući tradicionalne i savremene (nastajuće) prijetnje njenoj sigurnosti. Pojam sigurnosti u političkom kontekstu podrazumijeva “stepen zaštite države od ugrožavanja iznutra i izvana (unutarnja i vanjska sigurnost)” (Beridan, Tomić, Kreso 2001:348-349). Oba navedena aspekta sigurnosti, unutrašnji i vanjski će biti obuhvaćena predmetom istraživanja. Poseban akcent će biti stavljen na savremene sigurnosne prijetnje, koje se odlikuju svojom transnacionalnošću (nacionalnom, globalnom prirodom), te stoga zahtijevaju udružene, vojno-politički kompleksne i sveobuhvatne odgovore. Istovremeno će se tradicionalni sigurnosni izazovi, poput upotrebe oružane sile, nasilja i rata u međudržavnim odnosima te uticaja regionalnih sila, posebno istražiti u okvirima Zapadnog Balkana, kao specifičnog evropskog (sub)regiona kome pripada i Crna Gora i koji umnogome određuje odabir njene sigurnosne politike.

Unutrašnje socijalno-političke protivrečnosti i istorijski kreirani diverziteti u samoj Crnoj Gori su takođe dio potencijalnih sigurnosnih dilema koje definišu i utiču na trajnost i održivost stabilnosti društvenog poretka, međunarodnog položaja i daljnjeg političko-ekonomskog progressa države. Poseban naglasak će biti stavljen na sigurnosu integracionu paradigmu, značaj i potencijal integracionih procesa u domenu sigurnosti, kako za Crnu Goru, tako i cijelokupan region.

a) Ciljevi istraživanja i hipotetički okvir istraživanja

Doktorska disertacija ima za cilj dati odgovor na pitanje uticaja različitih sigurnosnih, kao i mnogih drugih društvenih, formi i procesa na procese evroatlantskih integracija Crne Gore.

Pojedinačna pitanja koja treba pojmovno definisati i dati njihovu naučnu elaboraciju su:

1. Država,
2. Kolektivna sigurnost
3. Moć i sila
4. Regija (Region)
5. Savez/Alijansa
6. Sigurnosne prijetnje i izazovi
7. Sigurnosni sistemi modernih država
8. Sigurnost
9. Suverenitet

Generalna hipoteza istraživanja je:

Crna Gora evroatlantskim integracijama dugoročno osigurava svoju državnost, teritorijalni integritet, zaštitu od tradicionalnih i savremenih sigurnosnih prijetnji i unutrašnju stabilnost, doprinoseći tako i jačanju stabilnosti i mira na Zapadnom Balkanu.

Izvedene hipoteze

Izvedena hipoteza (1):

Dugoročno obezbjeđivanje državnosti i teritorijalnog integriteta Crne Gore podrazumijeva članstvo Crne Gore u evroatlantskoj sigurnosno-odbrambenoj zajednici.

Izvedena hipoteza (2):

Obrana od tradicionalnih i savremenih sigurnosnih prijetnji u postojećim geopolitičkim uslovima zahtijeva posjedovanje kompleksnih i visoko razvijenih vojnih i tehničkih kapaciteta i sposobnosti, i njihovu nadnacionalnu povezanost.

Izvedena hipoteza (3):

Unutrašnja stabilnost Crne Gore se može dugoročno osigurati samo putem sprovođenja suštinskih reformi državnog sistema u okviru evroatlantskih integracija stvaranjem funkcionalne pravne države zasnovane na demokratskim principima i poštovanju sloboda i prava svih njenih građana.

Izvedena hipoteza (4):

Stabilnost i mir na Zapadnom Balkanu su u direktnoj korelaciji sa stabilnošću i sigurnošću svake države regiona pojedinačno, odnosno sa njihovim uključivanjem u Sjevernoatlantski savez i Evropsku uniju.

Važni indikatori za provjeru generalne i posebnih hipoteza su postupci koje država Crna Gora preduzima na unutrašnjem, reformskom, i međunarodnom, integracijskom, planu, reakcije međunarodnih organizacija u koje se Crna Gora integrira, kao i posljedice koje te promjene proizvode. Sve ovo se analizira u cilju dobivanja što jasnije i preciznije slike o posljedicama integracijskih procesa na jačanje atributa državnosti Crne Gore, te na stabilnost i mir Zapadnog Balkana.

b) Metodološki pristup

Pristup istraživanju predmetne problematike, koja je sigurnosnog, politološkog, sociološkog, a dijelom i pravnog karaktera, je multidisciplinarnan. Istraživanje u ovom radu će biti i teorijsko i empirijsko, te će se kroz različite faze istraživanja kako bi se dokazale postavljene hipoteze implementirati sve metode opštenaučnog spoznavanja. Paradigmu istraživanja čine teorije identiteta. Kroz prizmu dominantnih sigurnosnih i integracijskih procesa i pojava istraživanje nastoji objasniti više složenih teorijskih i praktičnih procesa od značaja za temu:

- Identifikovati i opisati ključne tradicionalne i savremene prijetnje i izazove crnogorskoj državnosti, suverenitetu i nacionalnim interesima
- Utvrditi najrealističniji i najefikasniji način za zaštitu vitalnih interesa Crne Gore, odnosno najbolji međunarodni sigurnosni institucionalni okvir za odbranu od sigurnosnih prijetnji
- Sagledati sigurnosni položaj Crne Gore u istorijskom kontekstu, analizirati istorijski kontinuitet sigurnosnih izazova
- Utvrditi osnovne elemente sigurnosne slike Zapadnog Balkana, kojom je direktno uslovljena sigurnost Crne Gore i projekcija njene sigurnosne politike
- Objasniti i argumentovati značaj integracija, posebno priključivanja Crne Gore Sjeveroatlantskoj Alijansi za regionalnu stabilnost i sigurnost

Metode prikupljanja podataka:

- Metoda analize i interpretacije primarnih izvora
- Metoda analize i interpretacije sekundarnih izvora
- Metoda polustrukturiranog intervjua
- Historijska metoda
- Metoda polu-strukturiranog intervjua

Osnovne metode:

- Analiza
- Sinteza

Opštenaučne metode:

- Statistička metoda
- Metoda modeliranja
- Komparativno-analitička metoda

c) Opravdanost istraživanja

Osnovna naučna opravdanost ovog istraživanja temelji se na potrebi i mogućnosti istraživanja obimne i relevantne literature koja se bavi pitanjem sigurnosti i sigurnosnih prijetnji, organizacijom međunarodnog poretka i funkcionisanjem sigurnosnih međunarodnih organizacija. Pored toga, postoji i više naučnih razloga i osnova da se pristupi analizi istorijsko-političkih karakteristika Crne Gore, sa posebnim osvrtom na uslovljenost i prirodu sigurnosnih izazova sa kojima se ova država kroz istoriju susretala, te savremenog sigurnosnog okruženja i geopolitičkog položaja države kao samosvojnog ali neodvojivog dijela regije Zapadnog Balkana.

Znanstvena opravdanost istraživanja temelji se na mogućnosti sticanja novih uvida o načinu na koji religijski identitet može uticati na oblikovanje politike jedne države. Postoji potreba da se rasvijetli još dijelova mozaika činioca koji utiču na snažnije isijavanje uticaja religijskog identiteta. Ove spoznaje posebno su korisne za proučavanje međunarodnih odnosa, kao i za provjeru određenih teorija iz oblasti međunarodnih odnosa.

Društvena opravdanost istraživanja temelji se na mogućnostima upotrebe rezultata istraživanja. Shvatanje načina na koji identiteti utiču na kreiranje međudržavnih odnosa omogućava lakše predviđanje, kao i neophodne intervencije u toj oblasti. Pravilnim razumijevanjem problema identiteta i načina na koji ti problemi utiču na međudržavne odnose, mogu se izbjeći i prevenirati nove socijalne krize, kao i sanirati postojeće. Postojeće krize u, na primjer, Iraku, Afganistanu, donijele su više saznanja u ovoj oblasti. Najvažnije što se moglo zaključiti iz postojećeg stanja jeste činjenica da materijalna podrška i gradnja institucija predstavljaju tek jedan dio izgradnje države. Nalazi se tu cijeli spektar „sporednih“ faktora koji određuju i usmjeravaju funkcionisanje država. Stoga, neophodno je da te, nematerijalne faktore, analiziramo i objasnimo, te na odgovarajući način primijenimo zaključke i saznanja do kojih dođemo.

d) Teorijski okvir i pregled literature

Polazna saznanja

Geografski prostor na kome se nalazi Crna Gora je istorijski bio poprište brojnih destruktivnih konflikata, uključujući i ratove koji su se odvijali 90-ih godina XX vijeka.

I danas se u regiji Zapadnog Balkana prepoznaju izvori nestabilnosti, dijelom sa dubljim istorijskim nasleđem, a dijelom uslovljeni nedovršenim političkim procesima sa kraja prošlog vijeka, uslovljeni uticajima iz vana, odnosno geopolitičkim projekcijama moćnih država. Istovremeno, kao i čitava međunarodna zajednica, i regija Zapadnog Balkana, kojoj pripada Crna Gora, je izložena opasnostima savremenih („ne-tradicionalnih“, „nastajućih“) sigurnosnih prijetnji, koje su se razvile i uobličile tokom procesa globalizacijskog stvaranja transnacionalnih veza i asocijacija.

Svaka država ponaosob, mora individualno utvrditi najbolji način kako bi se zaštitila od svih onih pojava i njihovih generatora koji joj potencijalno mogu ugroziti stabilnost, nesmetan, miran i održiv razvoj, pa i samu državnost. Možda je, kao rijetko gdje u Evropi, istorija balkanskih naroda i država, potvrdila koliko se skupo može platiti pogrešna procijena izvora sigurnosnih prijetnji, njihove snage i posebno nedostatka snage i sposobnosti da se na takve prijetnje pravovremeno i adekvatno odgovori.

Savremene prijetnje, poput konvencionalnih vojnih prijetnji, opasnosti od upotrebe oružja za masovno uništavanje, terorizma, transnacionalnog kriminala, pandemija i neizlječivih bolesti, ekoloških i tehnoloških opasnosti, nelegalnih trgovina ljudima, naoružanjem i narkoticima, ilegalnih migracija, piratstva, siromaštva, ugroženosti ljudskih prava i demokratije, postojanja radikalnih i konfliktnih ideologija, cyber prijetnji, razornih prirodnih nepogoda i mnogih drugih opasnosti izazvanih od strane čovjeka, samo dodatno afirmišu pitanje dostatnosti nacionalnih sigurnosnih i sveukupnih kapaciteta Crne Gore da odgovori na potencijalne izazove sigurnosti države i njenih građana.

Zato je pitanje statusa Crne Gore, kao samostalne i suverene države, u evropskoj političkoj arhitekturi, i šire, u sveukupnom međunarodnom sigurnosnom sistemu, ključno za obezbjeđenje njene dugoročne stabilnosti i sigurnosti. Suštinski je zahtjev obezbjeđenje najpouzdanije i najefikasnije zaštite nacionalnih interesa, na osnovu sagledavanja prethodnih istorijskih iskustava i savremenih sigurnosno-političkih parametara, sa posebnim fokusom na nepristrasnom i akademski utemeljenom pogledu na sigurnosno-politički kontekst regiona.

Regija u kojoj se nalazi, te interesi, često agresivno ispoljeni, neminovno i snažno utiču na definisanje crnogorske sigurnosne paradigme.

Upravo se u kontekstu uticaja susjedne države Srbije nude određeni sigurnosni koncepti koji ni principijelno, a još manje praktično ne mogu odgovoriti na široku lepezu savremenih sigurnosnih prijetnji, rizika i opasnosti.

U tom kontekstu se od strane pojedinih političkih aktera iz Srbije, uz podršku određenih institucija i pojedinaca ruske države, zagovara koncept vojne neutralnosti. Pored toga, kao jedno od mogućih rješenja kojim bi se garantovala međunarodna i unutrašnja sigurnost i stabilnost Crne Gore, zagovara se i ideja saveza sa Rusijom. Analizom realnih i provodivih globalnih, širih međunarodnih odnosa, neposrednog međunarodnog okruženja Crne Gore i sveukupnih unutrašnjih prilika u njoj, veoma se bro dolazi do spoznaje da ovi koncepti ni principijelno ni praktično ne nude odgovore na mnoge sigurnosne prijetnje i izazove, niti imaju potencijal kreiranja unutrašnjih i međunarodnih pretpostavki za ekonomski i sveukupni razvoj države Crne Gore i njene društvene zajednice.

S druge strane, iskustvo svih tranzicijskih zemalja Istočne i Centralne Evrope, koje su nakon prestanka hladnog rata prošle unutrašnje reformske transformacije i put integracija u NATO, nakon čega su pozivani i pristupale, ili se još uvijek nalaze na putu pristupanja Evropskoj uniji, nude model koja u svim praktičnim domenima sugerira da Crna Gora svoju državnost, teritorijalni integritet i zaštitu svoje države i građana može očekivati i realizirati ulaskom u naprednu evroatlantsku arhitekturu, prvenstveno ulaskom u NATO i EU.

Članstvo u NATO-u nudi najpotpuniji i najefikasniji odgovor na sve sigurnosne prijetnje i izazove za sve članice ove Alijanse, ali i za međunarodnu zajednicu u cjelini. Tek je ulaskom u NATO Crna Gora u poziciji da očekuje sigurnost u odnosu na sve, kako poznate sigurnosne prijetnje, tako i mnoštvo onih koje se nalaze u fazi nastajanja ili će se kasnije pojaviti.

Crna Gora nije u prilici da svoju sigurnost i stabilnost posmatra izolovano od stabilnosti i sigurnosti regiona Zapadnog Balkana. S jedne strane, sigurnost regiona zavisi od sigurnosti i stabilnosti svake od pojedinačnih država. S druge strane, postoji i uslovljenost sigurnosti i stabilnosti Zapadnog Balkana u cjelini stanjem sigurnosti svake od njegovih pojedinačnih država. I ova interakcija sigurnosti regiona Zapadnog Balkana i pojedinačnih država na njemu, kao i međuzavisnost sigurnosti između država na bilateralnoj osnovi, također,

sugerira da je potrebno tragati za rješenjem koje je sposobno iznijeti opterećenje svih ovih odnosa i njihove dinamike i u najzategnutijim situacijama i izazovima.

Namjera ovog istraživanja je da se sistematizuju i prošire saznanja vezana za sigurnosno-odbrambenu poziciju Crne Gore, odnosno održivo i dugoročno rješavanje zaštite njenih granica, unutrašnje stabilnosti u mjeri u kojoj je ona zavisna od vanjskih uticaja te izgradnji pretpostavki za nesmetan i kontinuiran razvoj potencijala ekonomije.

U okviru istraživanja i analize koji će se realizirati u okviru ovog rada će se početi od određenih prepoznatljivih naučnih i društvenih spoznaja, koje će služiti kao polazne osnove u izradi rada. Riječ je o sljedećim postavkama:

- Često je prisutna karakteristična veza ključnih sigurnosnih prijetnji, kako tradicionalnih tako i savremenih, a često se u međuzavistan odnos mogu dovesti i njihovi uzroci i nosioci. Analiza i uočavanje ovih veza i odnosa zahtijeva sveobuhvatan pristup globalnim, regionalnim i izvorno nacionalnim/lokalnim sigurnosnim pitanjima (poseban naglasak će biti na regionalnom kontekstu, uključujući pitanje uloge i odgovornosti Crne Gore u ratovima na prostoru bivše Jugoslavije (Hrvatska, Bosna i Hercegovina i Kosovo),
- Funkcionisanje savremenog sistema sigurnosti u svijetu, u značajnoj mjeri je uslovljeno univerzalnim, evropskim i regionalnim mehanizmima – OUN-a, OSCE-a, te sigurnosnim i odbrambenim politikama Evropske Unije i NATO-a,
- Savremena sigurnosna situacija na Zapadnom Balkanu, determinirana je uticajem spoljnih faktora, posebno Rusije, te napretkom u evroatlantskim integracijama. Sigurnost Crne Gore vezana je sa sigurnošću susjednih država i njihovim sigurnosnim izazovima,
- Mogući načini obezbijedivanja državnog suvereniteta i zaštite nacionalnih interesa, posebno u kontekstu istorijskih i sigurnosnih specifičnosti Crne Gore i regije u kojoj se nalazi razmatraju se u kontekstu kreirane sigurnosne trileme: neutralnost – NATO - savezništvo sa Rusijom,
- Reformski procesi u sigurnosno-odbrambenom sistemu Crne Gore se uveliko reflektuju na pozicioniranje Crne Gore u evroatlantskom sigurnosnom sistemu. Crna Gora obezbjeđuje mnoge aspekte vlastite nacionalne sigurnosti i nacionalnih interesa u okviru sistema kolektivne sigurnosti i odbrane,

- U mnogim značajnim međudržavnim i sigurnosnim mehanizmima već je uspostavljena korelacija između pristupanja Crne Gore NATO-u i stabilnosti, povjerenja i sigurnosnih garancija među državama Zapadnog Balkana.

Osnovi društvene opravdanosti ovog istraživanja su vezani za činjenice koje se odnose na sigurnosne prijetnje i izazove nacionalnoj bezbjednosti Crne Gore, odnosno njenom suverenitetu i sigurnosti građana. Neophodno je sagledati cijelokupni obim potencijalnih prijetnji iz vana, regionalnu sigurnosnu uslovljenost, kao i društveni unutrašnji kontekst koji bi mogao pogodovati realizaciji takvih prijetnji.

Kroz temeljno istraživanje i utvrđivanje sigurnosne pozicije države potrebno je razraditi postavke za najefikasniji i dugoročan sigurnosni okvir države, u kome bi Crna Gora bila uspješno zaštićena od konvencionalnih i nekonvencionalnih izvora ugrožavanja njene sigurnosti. Istovremeno će biti utvrđene slabosti i izrađena analiza održivosti alternativnih sigurnosnih projekata.

Rad će takođe, kroz analizu recentnih historijskih događaja koji su se odigrali na prostoru bivše Jugoslavije, sa kritičkog stanovišta, sagledati na društveno odgovoran način, izazove sa kojima se Crna Gora suočavala, njenu ulogu u tim događajima i zaključke koji se mogu izvući. Iako skoncentrisan na sigurnost Crne Gore, istraživački rad će se u dobroj mjeri referirati i na širi regionalni prostor Zapadnog Balkana, te će njegovi zaključci biti od koristi i za sagledavanje sigurnosnih aspekata drugih država regiona.

Pregled literature:

U okviru prijave za izradu ovedoktrske disertacije dostavljen je bogat opus relevantre literature koja se namjerava koristiti tokom izrade istraživanja.

Priložena je lista od 158 knjiga čiji su autori relevantni crnogorski autori, autori iz regiona Zapadnog Balkana, te globalno relevantni autori koju su se u svojim djelima bavili temama od značaja za ovo istraživanje.

Popisu literature je, također, pridružena i lista tekstovi iz stručnih časopisa, zbornika, nedjeljnika i žurnala – ukupno 122.

Pored toga je sačinjena i lista pravnih i doktrinarnih izvora od značaja za ovu analizu – ukupno 29.

U istraživanju se namjeravaju koristiti i internet izvori. U okviru izrade za Prijavu ove disertacije sačinjena je lista od 33 internet izvora.

e) Obrazloženje strukture istraživanja

U prvom poglavlju će se definirati pojam konflikata, rat kao najsloženija društvena pojava, analizirati će se karakteristike, obimi i sadržaji savremenih ratova. Pored toga će se detaljnije analizirati savremeni sigurnosne prijetnje, rizici i izazovi, a detaljnije će se obrazložiti neke od njih.

Drugo poglavlje će se baviti pojmom sigurnosti i sistemima sigurnosti. U okviru sistema sigurnosti će se razmatrati struktura, sadržaj i način funkcioniranja sistema sigurnosti na nivou moderne države, a pored toga će se analizirati određeni sistemi međunarodne sigurnosti – oni koji su globalno relevantni, ili je riječ o međunarodnim sistemima sigurnosti koji su relevantni za prostor Balkana. Fokus će, dakle biti naglašen na sistem globalne sigurnosti koji prakticiraju Ujedinjene nacije, sistem kolektivne sigurnosti koji funkcioniše na nivou NATO-a, koncept sveobuhvatne sigurnosti koji prakticira OSCE i sistem evropske sigurnosti koji postoji na nivou EU.

Treće poglavlje će se baviti Crnom Gorom i njenim istorijsko-političkim kontinuitetom. Kroz analizu historijata države će se posebna pažnja obratiti na sam proces nastanka i na naknadni razvoj države Crne Gore. Sljedeći sadržaj ovog poglavlja će biti vezan za nastanak i trajanje sigurnosnih struktura Crne Gore kroz historiju. Poseban fokus će biti posvećen procesu raspada bivše SFRJ i, konačno, analizirati će se period postojanja državne zajednice sa Srbijom i proces obnove crnogorske nezavisnosti.

Četvoro poglavlje će se baviti položajem Crne Gore u okviru Zapadnog Balkana. Razmotriti će se političke i historijske okolnosti nastanka Zapadnog Balkana, geografskog pojma sa političkim značenjem. Analizirat će se geopolitička stabilnost i ranjivost ovog turbulentnog regiona. Težište u okviru ovog poglavlja će biti izraženo na analizi evroatlantskih integracija Crne Gore i ostalih država Regiona. Posebna pažnja će biti posvećena i ulozi Rusije u Regionu.

Peto poglavlje se bavi procesima integracija u kojima učestvuje Crna Gora. Prije samog procesa integracije će se napraviti analiza nametnute dileme o perspektivama integracija ili neutralnosti, kao moguće alternative. U okviru procesa integracija će se analizirati politički okvir i ostali sadržaji integracije Crne Gore u NATO, a u tom kontekstu savremenisistem

nacionalne sigurnosti Crne Gore, kao i reforma i izgradnja Ministarstva odbrane i Vojske Crne Gore. Kao poseban integracijski proces će se analizirati put kretanja Crne Gore prema Evropskoj uniji, kao i promjene unutar državnih struktura i društvene zajednice na tom putu.

f) Naučni doprinos predložene teme doktorske disertacije

Sveukupna društvena i sigurnosna praksa modernih država, kao i veoma onimna i relevantna literatura, koja se bavi pitanjem sigurnosti i sigurnosnih prijetnji, organizacijom međunarodnog poretka i funkcionisanjem sigurnosnih međunarodnih organizacija, predmet analize ovog rada čine zanimljivim i intrigantnim. Pored toga, istorijsko-političke karakteristika Crne Gore, savremeno sigurnosno okruženje i njen geopolitički položaj, kao samosvojnog ali neodvojivog dijela regije Zapadnog Balkana, često agresivno ispoljeni vanjski interesi, neminovno i snažno utiču na definisanje crnogorske sigurnosne paradigme. Namjera je da se sistematizuju i prošire saznanja vezana za sigurnosno-odbrambenu poziciju Crne Gore, odnosno održivo i dugoročno rješavanje zaštite njenih granica, unutrašnje stabilnosti u mjeri u kojoj je ona zavisna od vanjskih uticaja te izgradnji pretpostavki za nesmetan i kontinuiran razvoj potencijala ekonomije. Ključni zadaci koje rad treba da realizuje su:

- Uočavanje i analiza karakteristika ključnih sigurnosnih prijetnji, kako tradicionalnih tako i savremenih, njihovih uzroka i nosilaca. Ovaj zadatak zahtijeva sveobuhvatan pristup globalnim, regionalnim i izvorno nacionalnim/lokalnim sigurnosnim pitanjima (poseban naglasak će biti na regionalnom kontekstu, uključujući pitanje uloge i odgovornosti Crne Gore u ratovima na prostoru bivše Jugoslavije (Hrvatska, Bosna i Hercegovina i Kosovo)
- Istraživanje funkcionisanja savremenog sistema sigurnosti u svijetu, sa osvrtom na univerzalne, evropske i regionalne mehanizme (OUN, OSCE, sigurnosna i odbrambena politika Evropske Unije, NATO)
- Determiniranje savremene sigurnosne situacije na Zapadnom Balkanu, uz poseban osvrt na uticaj spoljni faktora, posebno Rusije, te napretka u evroatlantskoj integraciji. Sigurnost Crne Gore sagledati u kontekstu problematike susjednih država i njihovih sigurnosnih izazova
- Analiza potencijalnih načina obezbjeđivanja državnog suvereniteta i zaštite nacionalnih interesa, posebno u kontekstu istorijskih i sigurnosnih specifičnosti Crne

Gore i regije u kojoj se nalazi (sigurnosna trilema: neutralnost/NATO/savezništvo sa Rusijom)

- Anlizira reformskih procesa u sigurnosno-odbrambenom sistemu Crne Gore i njihove refleksije na pozicioniranje Crne Gore u evroatlantskom sigurnosnom sistemu. Razmatranje obezbjeđivanja nacionalne sigurnosti i nacionalnih interesa u okviru sistema kolektivne odbrane

Utvrđivanje korelacije i značaja pristupanja Crne Gore NATO-u za dalju stabilizaciju, jačanje povjerenja i sigurnosnih garancija Zapadnog Balkana.

Integracijski procesi u kojima se nalazi Crna Gora, evidentno, proizvode mnoge pozitivne posljedice, ali i stanovite otpore, kako unutar vlastite države, tako i na međunarodnom planu. Iz svih tih razloga je naučno krajnje opravdano ovo istraživanje. Uvjereni smo da će kandidat, budući da poznaje engleski jezik, da je izravno bio uključen u mnoge aktivnosti integriranja Crne Gore u NATO savez, odgovoriti postavljenom zadatku i dati nauči nacionalne i međunarodne sigurnosti značajan doprinos.

NAPOMENA:

Komisija je donijela da izvrši jezičku/gramatičku korekciju naslova doktorske disertacije i da konačan naslov glasi: **SIGURNOSNE PARADIGME EVROATLANTSKIH INTEGRACIJA CRNE GORE.**

3) Mišljenje i prijedlog Komisije:

U postupku prijave doktorske disertacije kandidat je iskazao znanstvenu legitimaciju za bavljenje ovom temom te ličnu posvećenost istraživanim pitanjima, što ga, pored općih odličnih kvalifikacija na dosadašnjim razinama obrazovanja, osposobljenošću metodološkim znanjima i tehnikama, te posvećenošću znanstvenim radom, čini kvalificiranom za izradu ove disertacije.

Na osnovu iznesenom Komisija predlaže Vijeću Fakulteta političkih nauka Univerziteta u Sarajevu da pozitivno ocijeni uvjete kandidata mr. Krste Perovića za izradu doktorske

disertacije, a temu doktorske disertacije pod naslovom **SIGURNOSNE PARADIGME EVROATLANTSKIH INTEGRACIJA CRNE GORE** prihvati kao podobnu.

Komisija predlaže da mentor na izradi doktorske disertacije bude prof. dr. Selmo Cikotić.

KOMISIJA

Prof. Dr. Selmo Cikotić, predsjednik

Prof. Dr. Izet Beridan, član

Prof. Dr. Sead Turčalo, član